

МИХАИЛ М. ОБРЕНОВИЋ III.

по милости божијој и вољи народа

КЊАЗ СРБСКИ,

ПРОГЛАШАВАМО И ОБЈАВЉУЈЕМО СВИМА И СВАКОМЕ, ДА ЈЕ ДРЖАВНИ СОВЕТ РЕШИО,
И ДА СМО МИ ОДОБРИЛИ И ОДОБРАВАМО:

ЗАКОН

О чиновницима грађанског реда и о постављању у стање покоја
с пензијом свију чиновника уобшће.

О В Ш Т И Д Е О.

§. 1.

Својство дејствителног чиновника задобија се указом кња-
жеским, којим се когод поставља на какво место у државној
служби.

За привремено постављане чиновнике важе уредбе од 14. Јунија 1845. год. $\frac{В\ \text{№}\ 886.}{С\ \text{№}\ 577.}$ и 15. Марта 1849. год. $\frac{В\ \text{№}\ 317.}{С\ \text{№}\ 54.}$ (зб III. стр. 65. и зб V. стр. 17.)

§. 2.

Од дана наименовања почињу права чиновника, а дужности и с овим скопчане одговорности од дана, кад се уведе у посао дотичнога звања.

§. 3.

При постављању има се пазити на одлично владање, способност и прибављена нужна знања.

§. 4.

Они, који су грађанску самосталност уживали, или би је по закону уживати могли, но су под туторство или старателство стављени, кои се одају страстима јавног блуда, пијанчења, картања, и томе подобно, или су осуђени на казни, са којима су грађанску чест изгубили, не могу се поставити у државну службу.

Странци се могу по одобрењу књаза само уговором примити у државну службу. Трајање уговора, који се према околностима може обнављати, несме бити дуже од три године.

§. 5.

Чиновници, при ступању у државну службу, положиће прописану заклетву.

§. 6.

Заклетва је за судије ова :

„Ја Н. Н. заклињем се свемогућим Богом, да ћу владајућем књазу Н. Н. веран бити, да ћу дужност моју точно и савесно извршивати, и да ћу се при изрицању правде без призрења на лице, јединствено закона придржавати.

За административне чиновнике ова :

„Ја Н. Н. заклињем се свемогућим Богом, да ћу владајућем књазу Н. Н. веран бити и да ћу дужност моју по зако-

нима и законим наредбама, предпостављени ми власти точно и савесно одправљати.“

§. 7.

Заклетва се полаже само једанпут при ступању у службу, у колико законом за какво место или другу какву струку неби особита заклетва прописана била.

§. 8.

При помицању на већа државна званија пазиће се поглавито на способност и дотадашње примерно владање. Године службе недају никакво право на веће званије, и само ће при једнакој способности дужа служба имати првенство.

§. 9.

Ко буде примљен у коју струку државне службе ради практичног спремања за службу, не добија тиме право, да буде доцније и постављен на какво званије.

ДРУГИ ДЕО.

Дужности и права чиновника.

§. 10.

Сваки је чиновник дужан точно и ревносно испуњавати дужности повереног му звања по законима, уредбама и службеним прописима.

§. 11.

Владање чиновника у служби и ван службе и поступању спрам млађи и старији, мора бити одлично, изображеног човека и чиновника достојно.

§. 12.

Надлежно одпуштене налоге своји старији дужан је чиновник испуњавати, у ком случају одговорност пада на ста-

ријега, који заповеда. Но судијама се не може никакав налог издавати у томе, како ће дело решити или пресудити.

§. 13.

Нађе ли нижи чиновник, да је одпуштени му налог противзакон, то му ништа на путу нестои, да заповедајућој власти своје приметбе учини. И у таквом случају смеће задржати налог од извршења само ако ствар неби итна била. При поновљеном налогу после учињени приметби, дужан је чиновник добивени налог без одлагања извршити.

Само што казнителни законик као злочинство или преступљење забрањује и казни, неће нижи чиновник никад смети да учини на заповест старијега, и дужан је јавити својој вишој власти о тако примљеној заповести.

§. 14.

Сваки је чиновник дужан званичну тајну строго чувати. Под званичном тајном разуме се све оно, што је чиновник у служби и у свом званичном положењу сазнао, и из одрића чега би се могао успех државне службе осујетити, или би иначе за државу и њене интересе, или за поједине, штетно било.

Ова дужност траје и пошто чиновник из службе изступи, или одпуштен буде.

§. 15.

О стварима, које је чиновник у служби сазнао, неможе на приватно захтевање ни сведочанство издати, без дозволења своје предпостављене власти.

§. 16.

Никаквом чиновнику није слободно без надлежног одобрења и без оправдавајући узрока тако се удаљавати од места своје дужности, да неби могао кад треба на дужности бити. Који противно овоме поступи, а немогне свој изостанак оправдати, казниће се укором, или одузећем плате (§. 41.)

Но ако би важан какав посао захтевао, да чиновник буде на дужности, или би још и каква опасност могла отуда произићи, ако чиновник неби био на дужности, па би он ипак дужност оставио, и узроци, због који је он тако поступио, неби довољно били оправдателни, нарочито још ако је чиновник и до тада био рђавог владања и неуредан у дужности, може се исти предати дисциплинарном суду на суђење.

Али ако без дозволења од дужности удаљени чиновник неби за осам дана на дужност дошао и изостанак неби довољним узроцима оправдао, место његово актом министра огласиће се за упразњено.

Оваким начином огласиће се место за упразњено и оног чиновника, који у месту дужности налазећи се, три дана на дужност недође, и изостанак свој неоправда. Но ако се чиновник изјасни, да неће никако на дужност да долази, после три дана сматраће се место његово за упразњено.

Код полицајни чиновника за место дужности сматра се: за окружног началника његово окружије, за средског његов срез, а за друге чиновнике началничества место окружног надлежатељства, осим кад по дужности у окружије иду, те какав посао врше или средске чиновнике у дужности заступају. Исто тако за средског писара и друге чиновнике средске канцеларије, место је дужности где је средска канцеларија, изузимајући, кад и они по дужности у срез изилазе.

§. 17.

Чиновник, који, добивши дозволење за одсуство, неби за 15 дана по истечењу рока на дужност дошао, а неби изостанак свој извинити могао, сматраће се да је дужност оставио, и место његово огласиће се актом министра за упразњено.

§. 18.

Чиновник, који, добивши какво ново определење, на определење не оде, или, кад је одређен да вакав званичан посао

изврши, посао извршити нехтедне, сматраће се да је службу оставио, и његово место огласиће дотични министар да је упразњено.

§. 19.

Дозволење за одсуство даје се само по важној потреби.

Дозволење за одсуство дају министри у својој струци, а канцеларијском персоналу државног савета и персоналу главне контроле даје сам савет.

Само у случају преке, одлагања нетрпеће потребе, могу старешине поједини надлежательства давати дозволење до на три дана, нерачунајући у то и путовање, а потом ће то достављати министру на одобрење; иначе обраћа се онај, који одсуство захтева, са молбом и изложењем потребе доказима подкрепљене, старешини надлежательства, а овај ће то са својим мишљењем спровести дотичном министру и од њега решење очекивати; по молба за продужење одсуства подноси се непосредно министру.

Правило ово за давање тридневног одсуства односи се и на председатеља контроле, у смотрењу контролног персонала, и на председатеља савета, односно канцеларијског персонала савета, и први подноси случај савету на одобрење, а други саопштава само случај савету. Но и поред овога, председатељ главне контроле може у време ферија саветским чиновницима контроле давати одсуство до на шест недеља, и пошто савет ради поодвојено, саопштава све случајеве савету на одобрење.

Осим реченог, старешине надлежательства могу на своју одговорност појединим чиновницима према потреби дозвољавати, да по пола дана, или и један дан од дужности одсуствују.

§. 20.

Ако би чиновник посао, за који је одсуство добио, свршио пре датог му рока, и у оном се месту налазио, у ком дужност своју извршује, онда ће се сматрати да је одсуство престало,

и ако недође на дужност, но чека да му дати рок протече, губи плату за то време.

§. 21.

Ако је чиновник за један узрок тражио и добио дозволење за одсуство, а на други узрок то одсуство употребио, ово пак неби могао довољним узроцима оправдати, казниће се увором, или губитком плате до три месеца.

§. 22.

Умложаване послова и распрострањавање посленог круга не даје чиновнику право ни на повишење плаће, ни на особите награде.

§. 23.

Оваки чиновник дужан је израђивати и оне послове, кои му се буду особито предавали, без да тиме задобија право на особиту накнаду.

Само ако би око тога особите трошкове имао, или би пре-дане му послове изван места свога званичног круга радити морао, имаће право у првом случају на накнаду трошкова, у другом на дијурну и подвозне трошкове.

Но кад се ко пошаље изван места своје дужности, да врши дужност окружног или средског началника, или писара, онда ће такав имати подвоз и дијурну до места окружне или средске канцеларије, а потом добија само дијурну без подвозног трошка, за сво време вршења дужности.

§. 24.

Код посланика, кои имају особите додатке на репрезентацију, кадгод се нареди да ји други за време одсуства заступа, министар ће у исто време, према лицу, које посланика заступа, према месту и другим околностима, одредити, колико ће од таквог додатка заступник за време заступања уживати.

§. 25.

Сваки чиновник може бити премештен у друго место и на друго звање; но у том случају не може ништа изгубити ни у плати ни у степену, и селидбени му се трошкови имају накнадити, ако није по молби својој или због кривице своје у друго место и на друго звање премештен. Исто тако неће се селидбени трошкови чиновнику ни онда накнадити, ако би између два чиновника једног надлежатељства провизисло сродство по браку до другог степена закључно; у ком случају премешта се без накнаде селидбени трошкова онај, који је сродство произвео.

§. 26.

Чиновници, докле су у дејствителној служби, или на расположењу правителства, не могу се ни на какво стално занимање одавати, без нарочитог дозвољења своје више власти.

§. 27.

Чиновник, у дејствителној служби, или на расположењу правителства стојећи, неће смети примати од страни влада поклоне, награде, као и знаке одличја, без одобрења књаза.

§. 28.

Сваком чиновнику стои право, да, одрекавши се плате, пензије и остали користи са службом скончани, из службе изступити. У таквом случају дужан ће бити чиновник који заступа:

1. да дужности своје ненапусти докле се не одреди лице, које ће ји предузети.
2. да послове своје уредно преда.

§. 29.

Плату, пензију и остале користи и одличја са службом државном скончана, не може чиновник изгубити друкчије но за своје кривице пресудом судијском, или на начин, који је у овом закону прописан.

§. 30.

Под платом се чиновника свагда разуме систематична његова плата. По томе, не могу се рачунати у плату сума, на репрезентацију, званично обиталиште, фураж и т. д.

Ови су издатци нераздвајни од званија, и са губитком истога или премештајем на друго, одпадају по себи, и надају никакво право на накнаду.

§. 31.

Чиновник на којим начином изступио из државне службе, уживаће плату, која му припада, до дана коначног разрешења од дужности.

§. 32.

У случају смрти престаје право на плату, почем месец дана од дана смрти протече, рачунајући и дан смрти у дан дејствителне плате.

ТРЕЋИ ДЕО.

Привремено удаљавање из службе.

§. 33.

Привремено може се чиновник удалити из службе само ако се укине званије, које је имао, или надлежатељство, у коме је дужност одправљас.

§. 34.

Овакав чиновник (§. 33.) долази онда на расположење правителства, и докле му се друго место нада, одбијаће му се од плате, ако још нема 15 година службе, 30. процента. Са сваком годином службе преко 15 година, умањавање се одбијаће са 1. процентом.

§. 35.

Овако на расположењу правителства стојећи чиновник сматра се у свему као чиновник и дужан је радити послове, који му по кадшто буду предавани, без да тиме задобија право на особиту накнаду, ако такви привремени послови неби уједанцут занимали чиновника дуже од месец дана, иначе добија подлуну своју плату за цело време рада.

У осталом вреди и овде наређења §. 23-г овог закона у свему.

§. 36.

На расположењу правителства стојећи чиновник дужан је под условима губитка права на званије примити ново, ма и мање званије, које му се буде дало, (само такво несме бити ниже од једног ранга од оног званија, у ком је пређе било), и у таквом случају повраћа се у своју пређашњу плату, ако би плата новог званија мања била, и мора му се дати прво отворено место, равно оном, које је пређе одправљао, за које би он имао способности.

§. 37.

Министри и посланици, кад ји књаз одпусти, или кад сами из службеног узрока оставку даду, долазе на своје старо место, са кога су узети, или друго равно овоме по плати место. Ако оваки празни места неби било, књаз ји ставља на расположење правителства с целом платом тога места, док се прво равно место по плати не отвори. Но они имају право у сваком случају захтевати, и ово захтевање мора им се уважити, да се у стање покоја поставе с пензијом по годинама службе. Пензија ова одредиће им се према плати, коју су у оном званију имали, са кога су за министре или посланике узети.

Министрима и посланицима, који пре тога ни у каквој државној служби били нису, ако су десет година у тим званијама провели, па на горњи начин изступе, има се дати званије

најмање од хиљаду талира плате, као што ће им се и пензија према овој плати рачунати, ако се по њиховој жељи, или иначе у пензију поставе. За оне пак, који нису десет година у тим званијама служили, важе уредбе од 11. Јунија 1845. године В. № 886. и 15. Маја 1849. године В. № 317. С. № 577. које о привременим чиновницима гласе.

§. 38.

Министри имају право да чиновнике, над којима би какво изглеђење наредити морали, од дужности одлуче, докле се изглеђење не сврши, ако би нашли да би опасно или штетно за службу било, да ји зато време у дужности оставе. Но у таквом случају разрешени чиновник ужива подпуну плату, докле се не реши (§. 57.) да се са разрешењем од дужности под суд даде.

ЧЕТВРТИ ДЕО.

Одржање реда у служби.

§. 39.

Виша надлежательства и чиновници, који стоје на челу поједини струка послова, имају да одрже ред у служби и међу чиновницима, и да пазе да сваки своје послове уредно и ревностно ради.

За ту цел имају они право, да над нижим чиновницима административне казни употребе.

У случају затрпаног посла због лењости и немарности чиновника, може министар наредити или да други његове затрпане послове у ред доведе, а он да се међутим на другу дужност увотреби, или да друго лице текуће послове његове дужности одправља, док он затрпане послове у ред доведе.

И у једном и у другом случају подвозни трошкови и дијурна по уредби овом чиновнику издаће се из плате немарљивога.

§. 40.

Административне су казни:

а., писмени укор;

б., одузимање плате до три месеца;

в., губитак селадбени трошкова при премештају;

г., отпуштање из службе.

§. 41.

Писмени укор и одузимање плате до 15 дана могу изрицати: председатељ главне контроле, председатељи велики и првостепени судова, окружни началници и старешине подобни надлежательства, сваки над подведомственим му персоналом.

А како ове казни, тако и одузимање плате до три месеца, изриче председатељ државног савета над канцеларијским персоналом савета и над целим персоналом главне контроле, министри над персоналом своје канцеларије и персоналом подведомственим надлежательства.

Да чиновник недобије селадбени трошак, изриче дотични министар; а

да се чиновник из службе одпусти, као ове недостојан, или за исту неупотребљив, изриче дисциплинарни суд, осим где закон изреком друкчије наређује.

§. 42.

Свака дисциплинарна осуда вуче за собом и накнаду трошкова учињени поводом изследовања кривице. Но ако би поред комисијони трошкова решити се имало још какво грађанско потраживање, као н. пр., накнаде трошкова сведоцима и т. н., а решење о кривици издала би административна власт, то ће се ово грађанско потраживање предати на решене дисциплинарном суду.

§. 43.

Службена изступлења и недостојни поступци, због који ће се чиновник дисциплинарно казнити, у главном су ова:

1., неморално и недостојно владање у приватном животу, као што је опијање, пијанчење, скитање, картање и овима подобна на местима, по друштвима и на начин достојство чиновника унижавајући;

2., лакомислено задуживање;

3., нечовечно и преко поступање са подручнима и народом;

4., рђаво упражњавање своје власти старијег чиновника према млађима, нарочито кад старешина добре и ваљане званичнике код више власти оцрњује, или неспособне и неваљале заклања или препоручује;

5., немарност и неуредност у долазењу на дужност и у вршењу ове;

6., непослушност спрема старији или наредби предпостављени власти;

7., свако у злобној намери оговарање поступка или наредби власти, у канцеларији или пред млађима, у колико неби спадао случај у већи род преступлења, која се казне по закону криминалном. Исто тако и подговарање млађи или други лица на тужбу противу предпостављени, или власти уопште;

8., прављење смутње, свађање и неслагање са друговима у служби;

9., сви еснафски занати и трговачке радње под својим именом, као и адвоцирање;

10., *уопште кад чиновник* *)

а.) повреди дужности свог звања,

б.) кад своим владањем и понашањем у службеној дужности, или ван ове, покаже се недостојан уважења и поверења, које његово звање захтева.

*) Донутом од 15. Јунија 1864. год. ово је додато.

§. 44.

Казни дисциплинарне немогу се изрећи, докле се не са-слуша онај, кога се тиче. Неодговарање на питања сматра се за признање.

У акту, којим се дисциплинарна казна изриче, изложиће се чиновнику и његово дотадашње владање и кривице, ако је зашто био казњен дисциплинарно.

§. 45.

Казни дисциплинарне изричу се мање или веће, према мањој или већој кривици, и према дотадашњем добром или рђавом владању.

§. 46.

Да чиновник не добије селидбени трошак, министар може решити само онда, ако се чиновник премешта због прављења смутње, свађе, и због неслагања са друговима у служби.

§. 47.

Кад чиновник учини дисциплинарно изступљење, почем је дванут у истој години дисциплинарно био казњен, или кад учини ма и једно али такво дисциплинарно изступљење, које га чини недостојним за државну службу, надлежни министар, по решењу у министарском совету, и односно президент совета по решењу државног совета, може дати таквог чиновника дисциплинарном суду на суђење.

§. 48.

Пре него се чиновник по предидућем §-у под суд да, ако се учињено дело неби признанством чиновника у изисканом изјаснењу, или с друге стране довољно доказивало, надлежни министар, и односно председатељ државног совета, преко министра правде наредиће, да се исто средством једног или више комисара изследи, како власт, која изслеђење наређује, то за потребно нађе, према величини кривице и другим околностима.

Ако је више комисара, то председатељ комисије, а ако је само један, онда он не може бити нижег званија но што га има онај, над киме се чини изследовање.

§. 49.

Један комисар онда ће се по правилу употребити, кад је кривица мањег рода, која се може решити административном влашћу, или кад се изследовање црпи из акта, која по себи дају довољне доказе, или кад се у каквом предмету тражи обавештење, да би се увидило, да ли има основа, да се над каквим лицем отвори изследовање. Према томе и саслушавање лица са стране може онај комисар чинити само поради бољег обавештења у ствари, просто без формалног испита; по чему и показивање сведока, (које свагда има бити без заклетве) или други лица пред овим једним комисаром, не даје никакав довољан доказ, да се окривљени може осудити, нарочито ако би и он сам против њихови исказивања што примећавао.

Изследовање средством три комисара обично ће се чинити онда, кад је кривица већег рода, а предмет је по себи замршенији, нарочито ако се саслушавањем лица са стране ствар мора изслеђивати.

Ови комисари водиће формално изследовање као и код суда, сведоке и друга лица, која се по закону могу заклињати и требају, заклињаће и саслушавати, и њихови испити имају онаку важност као да су код суда чињени.

Учињено изследовање поднеће се дотичном министру (односно совету), и овај или ће сам предмет решити, ако по закону спада у његову надлежност, или ће начинити тужбу, па такву с дотичним актима поднети министру правде, да је овај дисциплинарном суду пошаље на решење.

§. 50.

Дисциплинарни суд састојаћи се из седам судија, четири заменика, и једног деловодитеља.

Судије поставља књаз указом на предлог министра правде на једну годину дана; а ако би који у течају те године био постављен, то ће и за њега важити постављење до истецања горњег периода.

Лица, која су једне године судије била, могу се наново поставити за судије.

Судије се узимају од виши државни чиновника из места централни надлежательства, и ни један не може бити нижег звања од члена окружног суда.

У случају кад би који судија био препречен, председатељ суда позива ког земењеника

Деловодитеља одређује министар правде.

У препјатству председатеља заступа га најстарији член.

Како судије тако и деловодитељ врше ову дужност без-
платно.

§. 51.

Обтужени чиновник има право захтевати, да се онај судија дисциплинарног суда од суђења искључи, за кога би могао навести узроке, који безпристрастност судије у сумњу доводе.

Исто тако и судија дисциплинарног суда има сам захтевати, да се искључи од суђења, ако би због какви узрока држао да нетреба у суђењу да учествује.

Како обтужени, тако и судија могу ово искључење тражити одма у почетку истраживања или суђења. И суд ће дисциплинарни према томе решити, има ли места искључењу или нема.

Решење дисциплинарног суда одма је извршително.

§. 52.

Суд дисциплинарни скупља се на позив министра правде, учињен преко председатеља суда, коме се и сва акта о кривци предају.

Он решава на основу чињеног истраживања; но где сам за потребно нађе, или на захтевање обтуженог, може наредити,

да му и оптужени и сведоци лично представу, или да се сведоци код дотичног окружног суда испитају.

Ако сам саслушава сведоке, предходно ће их заклети. Саслушавање и сведока и оптуженог бива устмено, и само њова главнија казивања, која се односе на решење ствари, изложиће се на писмено, које ће одоверити председатељ и деловодитељ.

Он решава по вишеству гласова, које председатељ, почињући од најмлађег, прикупља.

При решавању суд ће имати у виду нарочито интересе државне службе и држање реда у истој; и по томе при решавању дисциплинарни суд неће бити обвезан држати се позитивни правила о доказатељству, него ће по свом слободном, из укупног изслеђења и доказа црпљеном убеђењу, пресудити, у колико ће оптинење за основано и доказано узети.

Ако суд нађе да је дело таково, по коме се чиновник, као службе државне недостојан или за ову неупотребљив, има из службе одпустити, он ће тако и решити. А ако нађе да дело мању или никакву дисциплинарну казну незаслужује, он ће га према томе или на мању казну осудити, или од сваке казни као невинца ослободити.

У предметима, где би се чиновник одпустио из службе, изрицаће суд пресуду, а ако га нађе за невинца, или га осуди на мању казну, издаваће решење, и како у пресуди тако и у решењу излагаће побужења, на основу који је ствар онако пресудио или решио.

Поред решења о кривници, дисциплинарни суд решаваће и грађански вопрос, ако би се какви, што се тиче наваде трошкова, имао решити са кривцом.

Пресуде и решења подписују све судије са деловодитељем. Одвојена мњенија стављају се такође на протокол.

Пресуде и решења дисциплинарног суда, како по части грађанској, тако и кривичној, одма су извршителна, и суд кад их изрече, спроводи их са свим актима министру правде, који,

ако је чиновник из његове струке, задржава при себи акта и наређује надлежним начиним, да се решење или пресуда осуђењем достави; и да се изврши. А ако је осуђени из које друге струке, саопштава министар правде, поред спровода акта, случај дотичном министру, и овај се стара о томе, да се саопшти и изврши пресуда или решење.

Пресуда и решење доставља се оптуженом написмено.

Кад осуђени прими пресуду дисциплинарног суда, може за 15 дана, рачунајући од дана, кад му је то достављено, молити књаза за помиловање, и за то време непопуњава се његово место.

§. 53.

Свака осуда, која се изриче над чиновником, било због изступлења из користољубља учињеног, било због преступлења, које се по прописима казнијелног законика сматра као безчестеће, вуче за собом губитак службе, и таковог ће чиновника дотични министар разрешити од службе.

§. 54.

Кад се чиновник, неимајући другог имања или прихода, осим своје плате, толико задужи, да пријављени дугови пређу његову једногодишњу плату, и ако такав чиновник није у то стање дошао несрећним каквим случајима, као болешћу, случајима смрти у фамилији и т. д., него више неразумним начиним живљења сирам своји прихода, то ће се он из службе одустити дисциплинарним судом.

§. 55.

Противу осуда нижи административни власти на административне казни, жалити се може министру и односно председатељу државног савета за 15 дана, а противу осуде ови, може се обратити књазу ради помиловања.

Противу осуде дисциплинарног суда нема места жалби.

П Е Т И Д Е О.

О поступку са чиновницима, који се због злочинства или преступлења у званичној дужности или ван ове под суд дају.

§. 56.

Злочинства и преступлења чиновника, учињена у званичној дужности, изслеђиваће се онако, као што је казано у §. 48. За приватна злочинства и преступлења, подчињаваће се чиновници изслеђењу и суђењу онако, као и други грађани, само што ће полицајна власт или суд, кад чиновника у притвор стави, известити о томе надлежног министра, како би се учинило наређење у смотрењу службе.

§. 57.

Чиновнике, због злочинства и преступлења учињени у званичној дужности, разрешава и под суд даје дотични министар по решењу министарскога савета; а за чиновнике главне контроле и канцеларијски персонал савета решава државни савет. Министар правде одређује суд, који ће судити, а власт, која под суд даје чиновника, подноси суду тужбу и акта кривице на пресуђење.

§. 58.

Кад би чиновником учињено злочинство или преступлење у званичној дужности, или ван ове, било такво, да би за државну службу било штетно или опасно или унижавајуће њега у тој задржати до коначног пресуђења кривице, то ће се моћи такав чиновник од дужности разрешити и у томе пресуду очекивати.

У овом случају разрешени чиновник ужива само половину своје систематичне плате; но ако би он имао подмиривати и какав дефект каси, којом државни чиновници рукују, онда ће му се и та друга част за рачун дефекта задржавати.

За званично потраживање власти суд ће дозвољавати запит или прибележку на добра оног чиновника, који неби могао ни са задржаном половином плате подмирити недостатак у каси.

Чинovníку, који није од дужности разрешен, ако има штету подмиривати од плате неможе се више од половине задржавати.

За штету чиновник одговара и кад службу изгуби. Ако је неизгуби, а нема одкуд да штету исплати, задржаваће му се половина плате до исплате, а ако је у пензију стављен, половина пензије.

§. 59.

Чинovníк како у овом тако и у случају §-а 38. од дужности разрешени, не сме без дозволења никад на више дана удаљавати се.

§. 60.

Ако би под суд падши чиновник од земаљски судова пресудом за невина оглашен био, онда ако је од дужности разрешен, повраћа се на своје место или друго равно званије и добија подпуну плату за цело време, за које је није уживао.

Ако напротив под судом бивши чиновник буде само из недостатка довољни доказа ослобођен, онда се оставља правителству да према већој или мањој сумњи, каја на таквом чиновнику постоји, као и према квалитету казнимог дела, због кога чиновник под сумњом стоји, може дело таквог чиновника дати дисциплинарном суду, да овај реши, оће ли се такви чиновник и даље у служби задржати или одпустити. Онај који је с разрешењем под судом био ако буде из недостатка доказа ослобођен недобија неуживану половину плате за време док је под судом био.

§. 61.

Ако би под суд падши чиновник првостепеним судом осуђен био на лишење званија, то ће се такови одма од дужности разрешити и ван службе пресуду коначну очекивати; но место његово до коначне пресуде неће се попуњавати.

Плата таквом чиновнику престаје тећи од дана разрешења, и ако би исти коначном пресудом из недостатка довољни доказа био ослобођен, издаће му се половина плате; буде ли пак као невин ослобођен, издаће му се цела плата од времена разрешења док наново дужност не прими.

Половина плате издаће се и оном чиновнику, за кога је суд решио, да се из притвора брани.

§. 62.

Над би се одкривало, да је који судија и уобште чиновник мито или поклон примио, или у обште захтевао у случајима казнителним законом забрањеним, ако би преступљење тежег рода било, да би се такав чиновник поред лишења службе и већу казни по закону осудити имао, даће се предмет редовном суду на пресуђење. А ако се увиди, да би казни, која ће се изрећи, највише доносила лишење службе, даће се такав чиновник дисциплинарном суду на суђење.

§. 63.

Судије окружни судова и судије великог суда, за злочинства и преступљења, учињена у суђењу у случајима §§. 109. 120. и 127. казнителнога законика, немогу се никад подчињавати суђењу дисциплинарног суда. него подпадају под суђење редовни судова, о чему ће изићи особити закон.

§. 64.

Чиновник, који је осуђен на затвор дужи од шест месеци, без да је осуђен на лишење грађанске части, или на лишење званија, може се опет у службу примити.

§. 65.

Чиновник и на најкраће време на затвор осуђен, за време издржавања казни, недобија плату.

§. 66.

Чинovníк, који је неправилним вршењем своје дужности кога оштетио, одговара за штету; но у том случају суд неће моћи ни грађанску ни кривичну тужбу против чиновника примити, докле надлежни министер неодобри да се може судити.

§. 67.

Право на тужбу противу судије и уобште чиновника за штету, причињену у вршењу званичне дужности, застарава, ако се нетужби општењени за шест месеци, одкад му је штета позната. Но ако је штета из злочинства произишла, онда застарава по грађанском законику.

Ш Е С Т И Д Е О.

Постављање у стање покоја с пензијом свију чиновника у обште.

§. 68.

Књаз поставља чиновнике у пензију, на предлог дотичног министра, по саслушању министарског совета.

§. 69.

Чиновнику, који се само неби због какве кривице под изследовањем налазио, неће се моћи одбити молба да се у пензију стави:

1., ако је навршио 40 година службе, или 60 година живота;

2., ако је због телесни слабости, за службу неспособан постао;

3., ако због болести неби могао дуже од године дана своје званичне послове радити.

У свима овим случајевима може правителство чиновника у пензију ставити и без њиховога захтевана.

§. 70.

Но правителство може и осим случаја у §. 69. изложени, чиновника у пензију поставити сваки пут, кад нађе да интереси државне службе то захтевају.

§. 71.

Право на пензију задобија чиновник кад 10-у годину службе наврши. Чиновник, који је навршио 10-у годину службе, добија 40 процента своје систематичне плате, као пензију. Са сваком даљом годином службе расте пензија за два процента, тако, да онај, који је навршио 40-у годину службе, или још више служио, добија целу плату као пензију.

За професоре важи, као у свему осталом тако и у смотрењу година службе, уредба од 15. Фебруара 1858. године В. № 141.
С. № 38. (збор. XI., стр. 47.) с тим, да они навршетком 10-е године службе 40 процента добијају, а са сваком даљом годином службе по три процента више у пензију.

§. 72.

При рачунању година службе, служиће за основ књажески акт, којим је чиновник у државну службу постављен. Но ако је чиновник почео служити још у време кад постављање на звању је није бивало књажеским актом, онда ће се служити за доказ тада у обичају бивши акт, или други достоверни доказ.

Године, које је чиновник провео на местима, која нису као указна од стране државе призната, неће се рачунати у године службе.

§. 73.

Године, које је чиновник ван службе провео, неће се рачунати у године службе, које је чиновник ма под којом владом, у државној служби провео, као и оно време, за које је чиновник био на расположењу.

§. 74.

Пензионер задржава чин, ако га је имао, и право да носи униформу.

§. 75.

Чиновници, који би због телесне или душевне неспособности у пензију стављени били, постављаће се опет у службу кад оздраве, и биће обвезани да приме звањје, које им се да, ако само у степену и плати неби било ниже од његовога пређашњег.

§. 76.

Чиновници, који још нису задобили право на пензију, у колико су телесно или душевно за службу неспособни постали, имају право очекивати од милости правителства, да им какву помоћ да, било једанпут за свагда, или годишњим издржавањем, које до 30 процента његове плате ићи може.

§. 77.

Наређења овог закона не одузимају правителству могућност, да при одређивању пензије на особите услуге отечеству учињене, и особита призрења обраћа.

§. 78.

Нико не може без одобрења књаза у туђој земљи, у којој мисли стално живити, пензију уживати. Но ако би му се одобрило, да може пензију уживати у туђој земљи, где се стално настанио, одбијаће му се десет процента.

§. 79.

Пензија се губи:

1., у случају смрти, после месец дана од дана смрти, каогод плата код дејствителни чиновника;

2., ако пензионер у државну службу ступи, домаћу или у какву страну;

3., ако је осуђен због злочинства, или на затвор дужи од једне године дана, или због они преступлења и иступлења, због који дејствителни чиновник службу губи (§ 53.), или ако је владаће његово такво, да на јавну саблазн и поругу чинов-

ништва служи, у ком последњем случају, даће се исти дисциплинарном суду на суђење.

§. 80.

Ако би пензионер задела, која је за време његове службе у дужности учинио, судовима земаљским суђен био, то ће се исти лишавати пензије у оном случају, у ком би пресуда код дејствителни чиновника гласила на лишење службе.

§. 81.

О породици чиновника и пензионера побринула се држава основањем удовичког фонда, о коме наредба има се сматрати као саставни део овога закона.

§. 82.

Чиновник, који по осуди дисциплинарног суда или актом министра изгуби службу, ако није пет година провео у служби, неможе и даље улагати у фонд удовички; а ако је пет година службе навршио, има право и даље улагати у фонд, ако се за шест недеља, од дана кад изгуби службу, изјасни да ће улагати у фонд, и заиста почне улагати. Но ако он остане само при изјаснењу, а непочне давати улоге, или ако их је почео давати, но престане с давањем, и тако до шест месеци продужи, губи право даљег улагања.

Давање улога чини се непрекидно за цело време, као и код чиновника у служби наодећи се.

Ни првима, који пет година нису служили, ни другима, невраћа се учињени улог.

§. 83.

Закон овај ступа у живот од 1. Марта ове године.

§ 84.

Кад овај закон почне важити, губе закону силу:

1., закон о чиновницима грађанскога реда од 24. Марта 1861. год. В.№ 665. (збор. XIV. стр. 38.);

2., уредба од 8. Фебруара 1845. године ВМ 1565. (збор. III. стр. 25.);

3., уредба од 13. Маја 1853. год. ВМ 456. (зб. VIII. стр. 49.);

4., уредба од 19. Марта 1860. године ВМ 889. (збор. XV. стр. 323.);

5., решење од 8. Декембра 1861. год. ВМ 2455. (збор. XIV. стр. 203.);

6., точка 17. устројење централне државне управе од 10. Марта 1862. год. ВМ 299. (збор. XV. стр. 95.);

7., решење од 13. Марта 1862. године ВМ 315. (збор. XV. стр. 105.) и

8., решење од 11. Јунија 1863. године ВМ 449.

Препоручујемо Нашем министру правде, да овај закон обнародује, а свима министрима да се о извршењу његовом старају, властима пак заповедамо да по њему поступају, а свима и свакоме, да му се покоравају.

15. Фебруара 1864. год.

у Београду.

(М. П.)

М. М. ОБРЕНОВИЋ, с. р.

*Видно и ставно државни печат,
чувар државног печата,
министар правде,
Р. Лешјанин с. р.*

*Председатељ министерског совета
министар инострани дела,*

И. Гарашанин с. р.

Министар унутрашњи дела,

Н. Христић с. р.

*Министар војени и заступник
министри грађевина,*

И. Монден с. р.

*Министар финансије и заступник
министра просвете и црквени дела,*

К. Цукић с. р.

Министар правде,

Р. Лешјанин с. р.